

Decentralizacija odgojno-obrazovnog sustava u Republici Hrvatskoj

Split, 26. – 27. travnja 2007.

U Splitu je 26. i 27. travnja 2007. održan međunarodni znanstveno-stručni skup o aktualnim temama decentralizacije/dekoncentracije u odgoju i obrazovanju u organizaciji Ekonomskog fakulteta i Pravnog fakulteta Sveučilišta u Splitu, Ureda državne uprave u Splitsko-dalmatinskoj županiji te Centra za europsku dokumentaciju i istraživanje *Robert Schuman*. Skup je održan pod pokroviteljstvom Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa i Središnjeg državnog ureda za upravu. Suorganizatori seminara bili su Agencija za odgoj i obrazovanje i Akademija za lokalnu demokraciju. Decentralizacija odgojno-obrazovnog sustava u Republici Hrvatskoj analizirala se s pravnog i ekonomskog aspekta (odnos državni-lokalni proračun). Bili su analizirani modeli nekih europskih država (Francuska, Slovenija), odnos i uloga državne uprave i lokalnih i područnih (regionalnih) samoupravnih jedinica – osnivača odgojno-obrazovnih ustanova, obveze i ovlasti u prevenciji i sigurnosti djece i mladih uključenih u sustav, upravljanje odgojno-obrazovnim ustanovama u Republici Hrvatskoj (pravni i financijski aspekti) te javno-privatno partnerstvo.

Nakon svečanog otvaranja, koje je održano u auli Ekonomskog fakulteta uz pozdravnu riječ domaćina, organizatora, pokrovitelja i suorganizatora, dr. sc. Neven Šimac iz Centra za europsku dokumentaciju i istraživanje *Robert Schuman* izložio je referat *Supsidijarnost, decentralizacija, dekoncentracija: načela, vrste, dometi*. Prof. dr. sc. Duško Lozina izložio je referat *Globalizacija i lokalna samouprava – hrvatska i europska iskustva*.

Sljedeći referent bio je prof. dr. sc. Marc Gjidara, dekan Fakulteta prava i ekonomije, Panthéon-Assas – Paris 2, s referatom *Komparativni prikaz*

organizacije javnih uprava u Europi: zajednički principi i francuske posebnosti. Dr. sc. Dubravka Jurlina Alibegović s Ekonomskog instituta u Zagrebu izložila je referat *Izazovi decentralizacije u Hrvatskoj: planirani ciljevi i postignuti rezultati u obrazovanju.* U svom izlaganju posebno je upozorila na visoki stupanj centralizacije Republike Hrvatske.

Nakon toga je prof. dr. sc. Nikša Nikolić s Ekonomskog fakulteta u Splitu izložio referat *Odnos nacionalnog i lokalnog proračuna s osvrtom na proces odgoja i obrazovanja.* Želimir Janjić, državni tajnik Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa, kritički se osvrnuo na temu *Nastavak decentralizacije u srednjem školstvu.* Neven Čurković, pomoćnik predstojnice Ureda državne uprave u Splitsko-dalmatinskoj županiji, izložio je referat *Uloga dekoncentriranih službi u procesu decentralizacije.*

Potom je mr. sc. Dragutin Funda iz Hrvatskog zavoda za norme izložio referat *Sustav kvalitete u funkciji decentralizacije upravljanja školstvom.* Marija Ivanković, načelnica Uprave za predškolski odgoj i osnovno obrazovanje MZOŠ-a, izložila je referat *Decentralizacija predškolskog odgoja i obrazovanja od 1993. do 2007.* Božena Strugar, predsjednica Sindikata radnika u predškolskom odgoju i obrazovanju Hrvatske, izložila je referat *Predškolski odgoj i suradnja s osnivačima ustanova uz primjere iz prakse.* Na kraju prvog dana seminara uslijedio je okrugli stol sa zanimljivom raspravom na temu *Odnos javne uprave (državne i lokalne samouprave) i odgojno-obrazovnog sustava – zaključno sa srednjim školstvom.* Na okruglom stolu sudjelovali su predstavnici jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, državne uprave, a posebno Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta te ureda državne uprave u nekoliko županija, zatim znanstvene i akademske zajednice, Sindikata radnika u predškolskom odgoju i obrazovanju Hrvatske, osnovnih i srednjih škola te dječjih vrtića. U zaključnom razmatranju s tog okruglog stola istaknuto je sljedeće:

- strategija decentralizacije pretpostavka je bilo kakvoj daljnjoj decentralizaciji u Hrvatskoj;¹

¹ U Hrvatskoj se od sredine 2001. intenzivno govori o fiskalnoj decentralizaciji. Prva je faza decentralizacije započela 1. srpnja 2001. donošenjem Uredbe i odluka Vlade o decentraliziranom pružanju i financiranju dijela javnih funkcija u području osnovnog i srednjeg obrazovanja, zdravstva, socijalne skrbi i javnog vatrogastva. Jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave očekuju nastavak započetog decentraliziranog pružanja i financiranja javnih funkcija, uz prenošenje odgovornosti, nadležnosti i izvora financiranja. U prosincu 2004. donesen je Program decentralizacije koji je rezultirao izmjenama i dopunama Zakona o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi (listopad 2005.). Osnovano je Povjerenstvo za decentralizaciju, ali i dalje ni stručnoj, a ni najširoj javnosti nije predstavljena cjelovita strategija decentralizacije javnog sektora u Hrvatskoj.

- potrebno je osigurati mogućnosti za djelovanje lokalne i regionalne razine vlasti;²
- nužno je poštovanje zakonskih odredbi u području neispunjavanja obveza;³
- naglašena je važnost obrazovanja kao važne javne funkcije;⁴
- nužna je izgradnja informacijskih sustava te uvođenje sustava kvalitete u javnom sektoru i posebno u obrazovnim institucijama;⁵
- nužno je učenje na primjerima dobre prakse u zemlji i inozemstvu;⁶
- naglašena je važnost stalnog i sustavnog obrazovanja javnih službenika u jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave i organima državne uprave te u drugim javnim tijelima.⁷

Drugi dan seminara započeo je s referatom mr. Nansi Ivanišević iz Odsjeka za prosvjetu Ureda državne uprave u SDŽ, Zlatka Ljubića iz Zagreba te

² Jedan od ciljeva decentralizacije u Hrvatskoj treba biti jasna raspodjela odgovornosti (javnih funkcija) između razina vlasti (središnje države, područne-regionalne i lokalne samouprave), koju treba pratiti decentralizacija izvora sredstava za njihovo financiranje. Osim toga, nužni su i drugi preduvjeti za daljnju decentralizaciju, koji obuhvaćaju jasnu strategiju decentralizacije, efikasnu administrativno-teritorijalnu organizaciju, aktivnije planiranje lokalnog razvoja na temelju jasne strategije razvoja.

³ Zakoni ne propisuju dovoljno precizno pojedine odgovornosti u javnoj upravi pa se, na primjer, u području nadzora i inspekcija često isprepleću nadležnosti pojedinih razina javne vlasti. Stoga postoji potreba za preciznijim definiranjem »tko je tko u javnoj upravi i pripadajućih odgovornosti«.

⁴ Mrežu škola potrebno je izraditi na temelju strategije županijskog razvoja (odgovornost koordinacije pripada županijskoj razini vlasti, a javna funkcija škole odvija se i na području pojedinih općina i gradova u konkretnoj županiji). Potrebno je osigurati pretpostavke za potpuniju izradu nacionalnih kurikuluma.

⁵ U hrvatskoj praksi ne postoji dovoljna razina osviještenosti i saznanja koja su nužna za uspostavu efikasnog poslovnog sustava odgoja i obrazovanja (sredstva nisu poseban problem). Isto vrijedi i za uvođenje sustava kvalitete, koji bi trebao pružiti bazičnu infrastrukturu za učinkovitije poslovanje, a time i za kvalitetnije obavljanje javnih zadaća obrazovnih institucija s ciljem pružanja one razine znanja i vještina učenicima koji će s tim znanjem i vještinama u budućnosti biti konkurentni na europskom i internacionalnom tržištu rada.

⁶ Grad Crikvenica jedan je od primjera dobre prakse.

⁷ Sustavno obrazovanje javnih službenika zaposlenih u institucijama na svim razinama (jedinicama lokalne i područne-regionalne samouprave, državne uprave i drugim javnim tijelima) nužan je uvjet za efikasniji javni sektor i povećanje stupnja zadovoljstva stanovnika – poreznih obveznika – korisnika javnih funkcija. Pristup koji se temelji na nizu programa obrazovanja koji zajednički definiraju Središnji državni ured za upravu, Akademija lokalne demokracije i akademska istraživačka zajednica jedini je ispravni način za sustavno obrazovanje javnih službenika. Programi obrazovanja trebaju obuhvatiti niz programa za napredovanje i usavršavanje u pojedinim područjima.

Dijane Palac iz Odsjeka za prosvjetu Ureda državne uprave u SDŽ Ovlasti, obveze i odgovornosti jedinica lokalne samouprave i ustanova u procesu decentralizacije odgoja i obrazovanja u RH. Zatim je govorio mr. sc. Mirko Klarić s Pravnog fakulteta u Splitu, ujedno član Općinskog vijeća općine Dugi Rat *Uloga javne uprave u procesu decentralizacije: primjer općine Dugi Rat.*

U nastavku seminara Mila Jelavić, pravobraniteljica za djecu Republike Hrvatske, izložila je referat *Nacionalni standardi i sigurnost djece: uloga lokalne zajednice i škole.* Prof. dr. sc. Marc Gjidara izložio je referat *Nasilje u školama: simptomi i dijagnostika.* Dr. sc. Ivan Maršić, ravnatelj OŠ Špinut u Splitu, izložio je temu *Položaj osnovne škole u procesu decentralizacije.* Nakon toga su doc. dr. sc. Nikša Alfirević s Ekonomskog fakulteta u Splitu, prof. dr. sc. Jurica Pavičić s Ekonomskog fakulteta u Zagrebu te mr. Miše Kutleša izložili referat *Organizacijske performanse i orijentacije hrvatskih osnovnih škola prema temeljnim ciljnim skupinama.*

Alain Schneider, lingvistički ataše Veleposlanstva Republike Francuske u RH, izložio je referat *Francuski odgojno-obrazovni sustav između dekoncentracije i decentralizacije.* Doc. dr. sc. Nada Trunk Širca, direktorica Primorskog fakulteta za management iz Kopra, izložila je referat *Decentralizacija obrazovanja: odabrana područja iz iskustva Slovenije.* Prof. dr. sc. Damir Aviani izložio je referat *Kapitalna izgradnja obrazovne infrastrukture po modelu javno-privatnog partnerstva u Republici Hrvatskoj.* Posljednji referat izložio je prof. dr. sc. Zlatan Reić, dekan Ekonomskog fakulteta u Splitu, s temom *Decentralizacija sustava visokog obrazovanja i znanosti u Republici Hrvatskoj.*

Okrugli stol *Decentralizacija – visoko školstvo i međunarodna suradnja* nije obuhvatio sve teme koje su dio problematike decentralizacije, nego jedan manji segment koji se odnosi na sustav obrazovanja.

Skup je završen 27. travnja 2007. zahvalom predsjednice Organizacijskog odbora mr. Nansi Ivanišević svim sudionicima i organizatorima Seminara, uz najavu izlaska zbornika referata kako bi se i šira javnost mogla upoznati s obrađenim, zanimljivim temama. Namjera je organizatora skupa da se i dalje bave problematikom decentralizacije te planiraju organiziranje još dva stručna skupa na kojima će se raspravljati o daljnjim pitanjima decentralizacije.

Bosiljka Britvić Vetma*

* Mr. sc. Bosiljka Britvić Vetma, asistentica na Katedri za upravno pravo Pravnog fakulteta Sveučilišta u Splitu (assistant at the Chair of Administrative Law, Faculty of Law, Split University, Croatia)